

Martha's Kerstfeest.

EEN WAAR VERHAAL

door de schrijfster van

"MATHILDE'S HERSTELLING."

TWEEDE DRUK.

Lith: Emrik & Binger.

AMSTERDAM, HOVEKER & ZOON.

MARTHA'S KERSTFEEST.

Laat ons niet liefhebben met den woorden noch
met de tong, maar met de daad en waarheid.

I Joh. III, vs. 18.

Het Kerstfeest was ophanden en overal begon dat feestelijke, geheimzinnige leven zich te ontwikkelen, dat zulk een vroolijk licht in den donkeren wintertijd verspreidt en daaraan zulk eene eigenaardige bekoorlijkheid verleent. In alle groote en kleine huizen worden in stilte geschenken gereed gemaakt, verrassingen uitgedacht en het moet wel een diep bedroefd of een recht koud en zelfzuchtig hart zijn, dat in die dagen niet wordt aangetrokken door dat blijde gevoel, dat de geheele Christelijke wereld bezielt.

Ook in dat vriendelijke hoekhuis, daar buiten in de voorstad, heerscht eene vroolijke bedrijvigheid, bijzonder onder de kinderen. Reeds sinds in November de eerste sneeuw gevallen is zijn zij begonnen van het Kerstfeest te spreken en zich in het vooruitzicht daarvan te verheugen; en nu is reeds een groot gedeelte van December voorbijgegaan en zij moeten zich haasten om al hunne kleine handwerkjes af te maken.

Boven in zijn kleine kamertje, waar hij de deur zorgvuldig gesloten had, bevond zich Willem, de oudste jongen, en vervaardigde van bordpapier allerlei aardige voorwerpen; hij gebruikte daartoe ieder vrij oogeblik dat hij had, en het gaf hem een groot genot te zien, hoe onder zijne handen de nette bontgekleurde doosjes en mandjes tevoorschijn kwamen. Zijn broërtje, dat ter nauwernood over de tafel kon heen kijken, mocht bij hem zijn, onder belofte beneden geen woord te zeggen van hetgeen hij daar had gezien; of echter Hansje zijne beloften houden zal, is eene andere vraag.

In de groote woonkamer op de eerste verdieping zat de twaalfjarige Martha bij hare moeder op de vensterbank en haakte eene geldbeurs voor den oudoom, die het benedenhuis bewoonde. Het was waarlijk geen genoegen den ouden, knorrigen man een geschenk te geven; nauwelijks toch zag hij het aan en legde het in eene schuiflade bij al de andere ongebruikte geschenken van vroegere jaren. Echter drong de moeder er op aan, dat de kinderen bij elk Kerstfeest eene kleinigheid zouden maken, en als die blauwe, met vergulde kralen versierde beurs, onder Martha's vlijtige handen, al grooter en grooter werd, had zij toch daarin een behagen en hield haar van tijd tot tijd tegen het licht, om eens goed te zien, hoe schoon zij zich vertoonde. Op een laag voetenbankje naast haar zat de kleine Louise en breide aan eene groote kous van zachte wol voor haren vader; zij was den moeielijken hiel, waaraan haar oudere zuster haar liefderijk geholpen had, gelukkig teboven en het beviel haar best te zien, hoe de toeren steeds kleiner werden. Gewis zou de vader met zulk een nuttig geschenk recht gelukkig zijn. De moeder vervaardigde allerlei jakjes en rokjes, die voor eenige arme kinderen uit de nabuurschap op den feestelijken avond bestemd waren, en snel vloog de tijd bij dat vlijtig werken voorbij.

De vroege avond viel spoedig in; moeder en kinderen legden het werk ter zijde en gevoelden zich gelukkig in dat gezellige schemer-uurtje, dat haar in dezen tijd zoo bijzonder aangenaam was. Willem en Hansje kwamen ook beneden in de woonkamer; en terwijl de kleine guit een prettig plaatsje op moeders schoot uitkoos, zetten zich de oudere broeder en zusters nevens haar en begonnen met eene heldere, jeugdige stem de kerstliederen te zingen, die zij in de school en tehuis hadden geleerd.

Daar mengde zich eensklaps een krachtige mannenstem in het gezang en tegelijkertijd trad de vader het vertrek binnen; de kinderen snelden hem tegemoet en namen hem hoed en overjas af; de kleine Hans schoof vaders warme pantoffels bij en kreeg daarvoor een kus op de roode wangen.

„Zie zoo, nu heb ik u iets mede te deelen,” sprak de vader, terwijl Martha met de lamp in de kamer kwam en die op de ronde tafel voor de kanapé zette. Nu haalde hij uit zijn roszak een brief en zich tot de moeder wendende, ging hij voort:

„Daar schrijft uw vader mij, dat hij en grootmama niet, zooals zij plan hadden, met het Kerstfeest bij ons kunnen komen. Grootmama heeft weder hinder van hare oude kwaal in den voet en is bevreesd voor de koude. Maar daarentegen noodigen zij ons dringend uit, ons

door niets te laten terughouden om ditmaal bij hen feest te vieren. Zij hebben reeds alles daarvoor ingericht, schrijft grootvader, zoodat wij geene bedenkingen meer kunnen maken. Tante Emilie heeft de groote benedenzaal opgeruimd, om daarin al de geschenken uit te stallen, en de oude Christine kan nauwelijks den dag afwachten, dat de lieve kinderen zullen komen; zij studeert ook ijverig in het kookboek om ditmaal eens goed op te dissen. Wat mij aangaat," dus besloot de vader, „ik vind het recht goed, en ik geloof niet veel noodig te hebben om u ook daartoe te bewegen."

„Neen, waarlijk niet," hernam de moeder lachend, „het is mij eene ware vreugde weder eens in de ouderlijke woning het Kerstfeest te vieren, en daar ik weet, dat het u en den kinderen ook genoeg geeft, willen wij de uitnoodiging aannemen."

Een algemeen gejuich ging onder de kinderen op. Tot hiertoe hadden zij altoos gedacht, dat nergens het Kerstfeest schooner kon zijn dan tehuis; maar naar de grootouders en de lieve tante te reizen en bij hen in de schoone, groote stad het feest te vieren, was toch geheel iets buitengewoons. Hoe prachtig en rijk uitgestald moesten daar wel, bij gelegenheid van Kerstmis de winkels niet zijn, die in gewone tijden reeds de bewondering der kinderen zoozeer gaande maakten! En dan in het oude, groote huis der grootouders, daar zij steeds met zooveel liefde werden ontvangen, eens het Kerstfeest te vieren, het moest meer dan prettig zijn! Nadat de kinderen nog lang alles besproken en allerlei plannen hadden gemaakt, gingen zij met nieuwen ijver aan hun werk; om toch tegen den dag van het vertrek gereed te zijn.

Terwijl nu daar boven, op de eerste verdieping, enkel vroolijke gezichten bijeen waren, zag het er beneden in het huis recht treurig uit. Daar zat in eene spaarzaam verlichte kamer de oude oudoom, gewoonlijk oom Christoffel geheeten, en staarde onverschillig in het smeulend vuur, terwijl de oude Marianne in de keuken zijn avondsoep gereed maakte.

Het was reeds vele jaren geleden, dat oom Christoffel gehoor had gegeven aan het dringend verzoek van zijn neef om bij hem in huis zijn intrek te nemen, doch slechts onder de voorwaarde, dat men hem ongestoord in het onderhuis zou laten en nooit van hem verlangen, dat hij in den familiekring komen zou; ook de kinderen moest men ten allen tijde van hem verwijderd houden. Zoo had het dan ook plaats gehad; wel hadden zijn neef en diens vriendelijke vrouw op allerlei wijzen beproefd, den oom van zijn afgezonderd leven terug te brengen en weder te winnen voor het verkeer met anderen en in het bijzonder met

zijne familie; maar al hunne pogingen waren kortweg afgewezen en dag aan dag bracht de arme man op dezelfde wijze door, zonder eenig ander gezelschap dan dat van zijne oude, getrouwe dienstmaagd. De kinderen waren van hunne jeugd af aan gewoon oom zoo te zien, en als zij soms vraagden, waarom hij hen steeds uit den weg ging en altoos zoo onvriendelijk was, dan heette het: zij moesten geduld hebben; hij had eens een recht zwaar verdriet gehad en dat had hem zoo droefgeestig gemaakt, ja, ziek naar lichaam en geest; zij moesten met den ongelukkigen oom medelijden hebben en hem dagelijks in hun gebeden gedenken.

Martha, wier zacht en liefdevol hart zich tot den ouden, beklagenswaardigen oom voelde aangetrokken, had eens van haar moeder vernomen, dat oom Christoffel jaren lang geleden, gehuwd was geweest en een dochtertje had gehad, doch dat hij beide, vrouw en kind, spoedig na elkander had verloren. Dat was eene diepe ongeneeslijke smart; maar Martha wist dat dit toch de eigenlijke oorzaak niet was van het verdriet, dat ooms leven zoo geheel had verwoest; welke echter de oorzaak daarvan was, wist zij niet, want hare ouders spraken nimmer daarvan.

Op zekeren namiddag, spoedig na den avond waarvan wij verhaalden, begaf Martha zich met eenig werk, dat zij nog in het geheim voor hare moeder vervaardigde, naar beneden bij Marianne, en vond haar, als gewoonlijk op dien tijd, in haar achterkamertje aan het spinnewiel.

„Weet gij reeds, Marianne,” zoo begon zij, nadat zij zich op haar gemak gezet had en begonnen was te breien aan de nette wollen kraag, „weet gij reeds, dat wij ditmaal het Kerstfeest bij de grootouders gaan doorbrengen?”

„Wel zeker weet ik het,” antwoordde Marianne, „voor u is het eene groote vreugde, maar hier zal het er des te treuriger uitzien, oom is buitendien erger dan vroeger, en Kerstmis is altoos zijn moeielijkste tijd.”

„Het zal hem echter niet blijder stemmen, al blijven wij ook,” merkte Martha op, „want zoo ver mijn geheugen strekt, herinner ik mij, dat hij juist op Kerstavond zich het meest terugtrok en zich steeds in zijne kamer opsloot, als wij hem wilden afhalen om aan de feestviering deel te nemen.”

„Ja, dat is het juist,” zeide Marianne met een diepe zucht; „deze dagen zijn hem in het bijzonder smartelijk: de droevigste herinneringen knooien zich daaraan vast. Gij hadt uwen oom moeten kennen, toen hij nog jong was en met vrouw en kind het kleine hoekhuis op de markt-plaats woonde. O, hoe geheel anders was toen alles. Hij zal omstreeks twee jaren getrouwd zijn geweest, toen zijne vrouw mij als kindermisje

bij haar in dienst nam, ik bracht de beste jaren mijns levens in haar huis door. De kleine Helene was een lief, recht lief kind, en was met eene aandoenlijke hartelijkheid aan hare ouders gehecht. Zie, als ik zoo alleen in mijn kamertje zit en spin, dan roep ik mij menigmaal dien tijd voor den geest terug en denk, hoe geheel anders het voor den ouden heer zou zijn geweest, als dat kind in het leven ware gebleven. Dan zat hij nu niet zoo eenzaam in zijn somber vertrek gevoelloos te suffen. Maar de goede God heeft het anders gewild. Ik zal zoo wat vijf jaren bij hem geweest zijn, toen de zenuwkoorts in de stad uitbraken. Het eerst werd de lieve, goede vrouw daardoor aangetast en spoedig daarna ook de kleine Helene, en de arme man ging van het eene ziekbed naar het andere en weldra van het eene sterfbed naar het andere. God zij gedankt, zij zijn beiden in haren Heer en Heiland zacht en zalig ontslapen. Ik kan u van dien tijd niet meer vertellen, het doet mij te veel aan."

De oude vrouw had opgehouden te spinnen en zag, geheel verdiept in de herinnering van vroegere dagen, naar buiten, waar de mollige sneeuwvlokken langzaam nedervielen, en de aarde als met een witlijk-kleed bedekte.

„Gij kunt u wel voorstellen," ging zij na eenig stilzwijgen voort, „dat nu een recht treurige tijd aanving. O! het huis was als uitgestorven, en hoe langzaam kropen de dagen voorbij! Maar nochtans was uw oom stil en onderworpen, en behartigde nog als tevoren zijne zaken, doch zonder vroolijkheid. En zoo ging de tijd langzaam daarheen, de eene dag na den anderen en het eene jaar na het andere, zonder eenige verandering te brengen in ons huiselijk leven."

Maar op zekeren dag, het was kort vóór Kerstmis, ontving uw oudoom een brief, waarin hij bij een stervenden vriend geroepen werd. Zoo spoedig als slechts mogelijk was, reisde hij af en gedurende eenigen tijd hoorde ik niets van hem, totdat er twee dagen vóór het feest een in haast geschreven briefje kwam, waarin hij mij meldde, dat zijn vriend gestorven was en hem op zijn sterfbed zijn eenigen zoon, die nu als wees overbleef, had aanbevolen. Hij schreef nog verder: het kinderledikantje weder op te zetten en voor den volgende avond alles tot ontvangst van den knaap gereed te houden."

„Dat was u zeker een blijde boodschap," viel Martha, die onder het ingespannen luisteren haar werk in den schoot had laten vallen, haar in de rede.

„O voorzeker," hernam Marianne, „er kwam een nieuw leven in mij en ik verheugde mij in het bijzonder voor mijnen goeden heer, dat hem

nu eene vergoeding werd gegeven voor het verlies der kleine Helene.

In het geheele huis zocht ik alles bijeen wat het kind genoeg kon geven, en daarop liep ik haastig naar de markt om een kerstboompje te koopen; nu toch zou bij ons ook eens weder Kerstmis gevierd worden; sedert lang was het slechts een stil, weemoedig feest geweest.

Den volgende avond verwachtte ik met ongeduld den postwagen, die onze woning voorbij moest rijden. Eindelijk kwam hij aan, oom steeg uit en bracht met zich mede in huis een aanvalligen zesjarigen jongen, in rouw gekleed. „Hier, Marianne,” zeide hij bewogen, „hier hebben wij weder een kind, dat wij lief zullen hebben,” en ik moest mij omkeeren om mijne tranen te verbergen.

De kleine Gustaaf was in den beginne niet op zijn gemak; maar de liefderijke wijze, waarop uw oom met hem omging, won spoedig voor hem zijn hart. Reeds lang tevoren had hij zijne moeder verloren en in de laatste weken had hij zijnen vader gedurende diens ziekte slechts zelden gezien, zoodat hij zich des te eer aan ons aansloot. Den volgende avond was de feestelijke Kerstavond; toen staken wij voor het kind de kaarsjes van het boompje aan en stalden voor hem op een laag tafeltje onderscheidene aardige dingen uit. Het deed mij goed te zien, hoe gedurende den avond uw oom zoo opgeruimd was en bij het beschouwen van dat pleegkind de vroegere Kerstfeesten, ten minste de herinnering daarvan, scheen te vergeten.

Met Gustaaf begon in huis een geheel nieuw leven en in het bijzonder bij oom, die weldra met onverdeelde liefde zich aan het kind hechtte en het een groot gedeelte van zijnen tijd schonk. In de lange winteravonden zocht hij weder al zijne lang vergeten vertellingen op en begeerig luisterde de jongen, als hij op ooms knieën zat en de levendige bruine oogen onafgewend op hem gevestigd hield.

In den zomer ondernamen zij allerlei tochten, eerst kleine en daarna grootere, en keerden altijd terug met gevulde plantenbussen; tehuis werden dan de bloemen gedroogd en in orde geschikt, hetgeen vroeger eene lievelingsbezigheid van uwen oom was. De schoonste dag van het jaar was echter altijd de Kerstavond, want dan werd met het Christusfeest tegelijk Gustaafs komst in huis en tevens zijn geboortedag gevierd.

Gustaaf was een beste, beminnelijke jongen, gelukkig ontwikkeld en vroolijk van aard. Hij betoonde oom groote hartelijkheid; doch mij kwam het toch menigmaal voor, dat hem eene innige, oprechte liefde ontbrak, en ik kon de vrees niet onderdrukken, dat hij wat oppervlakkig was. Ik zorgde echter wel daaromtrent eene aanmerking aan uwen

oom te maken; want dat zou hij niet hebben geduld; Gustaaf was zijn oogappel, en hij was ongelukkig blind voor zijne gebreken en veel te toegevend jegens hem.

Toen Gustaaf achttien jaren oud was, zond uw oom hem, ter voltooiing zijner studiën, naar eene verwijderde hoogeschool, hoewel het hem bijna het hart brak den jongen van zich te verwijderen. In den beginne schreef Gustaaf tamelijk uitvoerige brieven, en dit gaf oom steeds de grootste vreugde; toch merkte ik op, dat bijna telkens na de ontvangst van elk dezer een pakje met geld aan den jongen gezonden werd, en ik dacht zoo bij mijzelve, het leven moet daar, waar hij woont, zeer duur zijn. Kortere en kortere werden de brieven en de aanvragen om geld aanzienlijker; het wekte bij mij een kwaad vermoeden op, maar Gustaaf wist, tot zijne schande zij het gezegd, steeds de dringendste, geloofwaardigste redenen daarvoor op te geven, en den eerlijken, goeden oom, die de oprechtheid zelve was, zand in de oogen te strooien. Hield hij den jongen ook al voor lichtzinnig en onbezonnen, tot een leugen of het geringste bedrog achtte hij hem onbekwaam; en toen langzamerhand meer stemmen zich deden hooren, en onderscheidene geruchten uw oom ter oore kwamen over Gustaafs verkwistende en lichtzinnige levenswijze, werd hij slechts vertoornd op die booze lastertongen, en geen vermoeden der waarheid kwam op in zijn goed vertrouwend hart.

Maar ook des te vreeselijker was de uitwerking, toen eindelijk het geheele weefsel van leugen en bedrog onbedekt voor zijne oogen lag en hij niet langer kon twijfelen. Het was alsof hij door dien slag verpletterd was. God weet, hoe ook ik den jongen steeds had liefgehad, en hem in den laatsten tijd dikwerf had verdedigd tegen vreemden, al ware het met een beklemd gemoed; maar toen ik vernam, hoe hij uw oom, die met de innigste liefde aan hem gehecht was en hem blindelings vertrouwde en wien hij van zijne jeugd af alles verschuldigd was, op zulk eene wijze misleiden en bedriegen kon, toen wenschte ik, dat hij nimmer de voeten over onzen drempel had gezet. En toch: had hij toen nog uw oom eene openhartige schuldbelijdenis gedaan en hem vergiffenis gevraagd, met der tijd had nog alles weder in orde kunnen komen; maar hij begaf zich verre weg, ik weet niet meer waarheen en gedurende vele jaren hoorden wij niets van hem.

Dit is het, wat uit uwen oom dien somberen, lichtgeraakten man heeft gemaakt. Hij trok, diep in de ziel verwond, zich van allen omgang met menschen terug en wilde niemand meer zijn vertrouwen schenken.

Als hij kinderen ontmoette ging hij hun uit den weg, want dan rees bij hem steeds de gedachte op, of deze ook misschien niet tot ondankbare bedriegers zouden opgroeien. Gelijk het vroeger zijne grootste vreugde en ontspanning geweest was dagen lang op het veld en in de bosschen rond te dolen, zoo sloot hij zich nu in zijne kamer op, en dit werkte nadeelig op zijne gezondheid; zijn oog verdonkerde, zijn haar werd grijs, zijne krachten namen aanmerkelijk af; hij werd door velerlei ongesteldheden geplaagd, en dit had dan weder eenen treurigen invloed op zijne gemoedsstemming. En zoo is hij een oud en ongelukkig man geworden, die alle menschen ontwijkt en dien niemand liefheeft."

"En Gustaaf!" vraagde Martha, als de oude dienstmaagd hier een oogenblik ophield; „hebt gij nimmer iets van hem vernomen?"

„Ja wel," hernam Marianne. „Voor vele jaren kwam eens het bericht, dat hij in een ver land gestorven was. Het heette, dat hij nog veel geleden had, vooral door berouw en gewetenswroegingen, en uw oom vergeving had laten bidden. Dit verzoende mij weder met hem, en als ik bedenken, hoe vreeselijk het hem moet geweest zijn, toen eindelijk zijn geweten ontwaakte, en hij ziek en ellendig onder vreemden zijn einde tegemoet ging, dan bloedt mij het hart. Maar bij uw oom was de verbittering te diep geworteld: ik mocht Gustaafs naam niet meer noemen, en telkens, als ik wilde beginnen om van zijn treurig einde te spreken in de hoop uw oom weder te verzoenen, gebood hij mij kortaf stil te zijn en gestorven dingen niet weder op te graven.

In zijn huis op het marktplein hield hij het niet langer uit; het was hem daar te vol van smartelijke herinneringen. Toen bood uw vader hem aan bij hem in te trekken en het zich zoo aangenaam als mogelijk was te maken. Uw vader hoopte, dat uw oom zich langzamerhand weder aan de familie zou aansluiten; doch tot hiertoe is dit eene vergeefsche hoop geweest. Gij weet zelve, hoe hij zich terugtrekt en in het bijzonder jegens u, kinderen, wantrouwend is. En toch zag ik hem eenige malen, toen gij nog klein waart, 's avonds in de kinderkamer gaan, als hij wist dat de anderen aan het avondeten waren, en als hij er uitkwam, stonden hem de tranen in de oogen; en ook soms nog tegenwoordig, als gij in den tuin of op de plaats samen speelt, staat hij in zijne kamer aan het raam en ziet, achter het gordijn verborgen, naar u. Ik ben ook overtuigd, dat, al moge hij ook op Kerstmis zich nog meer dan gewoonlijk terugtrekken en niets van u willen weten, het hem toch onaangenaam zal aandoen, als gij ditmaal allen weggaat en hij ook op zijne wijze u zeer missen zal.

„Arme, arme oom,” zeide Martha treurig. „Kon ik slechts iets voor hem doen? Het is mij geen half genot meer naar mijne grootouders te gaan; ik ben toch zeker, dat ik altoos aan hem zal denken, zooals hij daar verlaten in zijne kamer zit en niets van de kerstvreugde ondervindt.”

„Gij kunt hier blijven en hem eenig genot bereiden,” zeide Marianne half verstaanbaar.

„Ik hier blijven!” riep Martha ontsteld uit; „dat zegt ge toch maar uit gekheid?”

„Begrijp het zooals gij wilt,” meende Marianne, en als tot zichzelf sprekende ging zij voort: „Het is toch zonderling met de menschen; wat hun aangenaam is, dat nemen zij aanstonds in ernst op; zegt men hun echter iets dat met hunne neiging niet overeenkomt, dan komt het hun als dwaasheid voor. Ja, ja, al dat medelijden en al dat beklag baat niet veel, als men het niet door daden achtervolgt.”

Daar werd geschild in de kamer van oom; Marianne stond op, schoof het spinnewiel ter zijde, schudde het stof en de afgevalen draden uit haar schort en ging toen ijlings zien wat de oude heer verlangde, terwijl Martha langzaam het werk bijeenpakte en geheel in gedachten verzonken de trappen opging naar haar kamertje.

„Martha,” zeide de moeder den volgenden morgen toen de huisgenooten na het ontbijt opstonden: „gij kunt mij heden reeds brengen wat gij hebt om in te pakken; morgen heb ik misschien nog veel te doen en overmorgen gaan wij op reis.”

Een zacht rood kleurde Martha's wangen; zij ging naar hare moeder, sloeg liefderijk haar de armen om den hals en zeide met eene onderdrukte maar toch vaste stem:

„Niet waar: gij staat mij toe tehuis te blijven, en oom daar beden een klein Kerstfeest te bereiden?”

„Maar kind! wat verzint ge daar?” riep de moeder verwonderd uit; „dat kan u toch geen ernst zijn? Bedenkt toch welke treurige dagen gij hier in het verlaten huis zoudt moeten doorbrengen, terwijl de anderen bij de grootouders zooveel genoegen hebben; en bovendien verlangt oom volstrekt geen gezelschap en zou een Kerstfeest hem gewis onaangenaam zijn. Neen, neen, dat gaat niet. Liever bleef ik bij u; maar u alleen te laten, dat kan ik niet van mij verkrijgen.”

„Ach, moeder! sta het mij toe,” zeide Martha zacht, maar op vasten toon. „Van uw tehuisblijven kan geen sprake zijn, want dat zou

de vreugde der grootouders en van vader en van de kinderen geheel verstoren; maar bij mij is dit iets geheel anders. En weet ge, gisteren heeft Marianne mij de treurige geschiedenis van oom verteld, en ik weet nu waarom hij op Kerstmis zoo buitengewoon knorrig en bitter is. Ik heb het innigst medelijden met hem, en het zou mij in waarheid verblijden, als het mij gelukken mocht, hem juist op dien dag eenig genot te verschaffen; en" dus ging zij moediger voort, toen zij bemerkte dat hare moeder begon te wankelen, „ik kan Pauline van hierover bij mij vragen, zoodat ik niet zoo alleen ben, en wij laten dan de kinderen van de arme Kaatje, voor wie gij die nette, warme kleedingstukken hebt bestemd, bij ons komen en bezorgen hun een recht goeden Kerst-avond; ik heb alles reeds goed overlegd."

Daar voegde zich de vader er bij, die aan het venster een nieuwsblad gelezen en stilzwijgend het gesprek had gehoord. Hij legde zijn hand op Martha's hoofd en zeide bewogen: „God zegene u, mijn kind, en geve u uw voornemen gelukkig te volbrengen! Moeder, wij willen het haar toestaan; kwaad kan haar daarbij niet overkomen."

Zoo moest de moeder toegeven en als zij nu de stille vreugde van haar dochtertje zag, werd zij ook rustiger en beproefde niet langer Martha van haar voornemen af te brengen.

Onder de andere kinderen brak, in waarheid, een geweldige storm los, omdat Martha niet zou medegaan, en alleen de gedachte van het feest veel goeds en schoons voor haar mede te brengen, kon hen tevreden stellen.

Het had Martha geen geringen strijd gekost, eer zij tot het besluit gekomen was. Toen zij den vorigen dag Marianne verliet en op haar kamertje over al 't gehoorde nadacht, was alles nog in haar hoofd in verwarring en verschillende stemmen lieten zich in haar binnenste hooren. Soms kwam het haar als groote dwaasheid van Marianne voor, haar in ernst aan te moedigen het bezoek bij de grootouders op te geven en in plaats daarvan bij den ouden oom te blijven, die misschien tot dank de deur voor haar zou sluiten; terwijl zij door haar tehuisblijven de vreugde van hare ouders, en broeders en zusje verstoorde, ja ook van hare grootouders, die haar ongaarne zouden missen. Dan weder trad het beeld van haren oudoom haar voor den geest en zij moest aan het gezegde van Marianne denken: als zijn kind voor hem behouden ware gebleven, dan zat hij nu niet zoo eenzaam in zijn somber vertrek, en eene stem fluisterde haar in, dat zij in deze dagen meer voor haren oom kon zijn dan voor hare ouders en betrekkingen. Zoo werd zij heren derwaarts geslingerd en toen zij 's avonds naar bed ging, was zij

het met zichzelf nog niet eens, en die onrust vervolgde haar tot zelfs in haar droomen. Nu eens zag zij zich in eene feestelijk versierde kamer, bij een vroolijk verlichten kerstboom; maar zij genoot daarvan niet, want bestendig moest zij door een zijvenster zien in een somber, klein vertrek, waar oom Christoffel geheel alleen in eenen ouden leuningstoel zat, en dan weder droomde zij dat zij in het huis van hare grootouders aan hare geheele familie schoone geschenken uitdeelde en op eenmaal een bleek meisje, dat Helene moest zijn, nevens haar stond en treurig tot haar zeide: „Gij geeft aan allen zooveel moois, waarom kunt gij niets voor mijnen vader doen, die in het geheel geene kerstvreugde heeft? Alle medelijden en al het beklagen dient niets, als men het niet in daden betoont.”

De dag was nog lang niet aangebroken, toen Martha reeds uit hare droomen ontwaakte en opnieuw over een en ander begon na te denken. God alleen kan mij doen verstaan, wat ik doen moet, dacht zij eindelijk, en zij bad kinderlijk en vol vertrouwen Hem om raad, die temidden van elke duisternis het licht kan doen opgaan, en in kleine zoowel als in groote verlegenheid den besten weg ons toont. Toen werd het haar duidelijk, ja steeds duidelijker, dat juist het Kerstfeest, met alles wat het ons brengt en belooft, eene eigenlijke oproeping en aanmoediging is, uit liefde voor anderen, zichzelf te vergeten, en eigen zin ten offer te brengen.

Het besluit stond nu vast bij haar, bij oom te blijven, en met dat besluit daalde eene diepe, innige vreugde in haar hart en zij twijfelde niet langer of zij zou van hare ouders de toestemming erlangen om haar voornemen te volbrengen.

Het uur der afreis kwam; Martha vergezelde hare ouders, broeders en zuster naar het station. Toen de trein zich in beweging stelde en zij alleen achterbleef, terwijl de haren haar nog een vaarwel toewuifden en daarop uit het gezicht verdwenen, kwamen tranen in hare oogen, en bijna had zij berouw gehad over haar besluit. Maar tegelijkertijd werd de gedachte aan oom Christoffel weder bij haar levendig, en moedig nam zij den terugtocht aan.

Eer zij naar huis ging sloeg zij een nauw zijsteegje in, waar de arme Kaatje met hare kinderen woonde; zij trad het lage vertrek binnen en vond de kinderen alleen tehuis.

„Goeden dag!” riep zij hun toe; „komt morgen avond om vijf uren

allen bij mij en brengt uwe mandjes mede en zorgt ook, dat gij uwe kerstgezangen recht goed kent."

Toen zij de vreugde zag, die deze welbegrepen noodiging op de gezichten der meisjes en der knapen tevoorschijn riep, vergat zij geheel de door haar opgeofferde reis naar de grootouders en spoedde zich met lichte schreden welgemoed verder naar hare vriendin, die ouder dan zij, en een zachtvaardig en verstandig meisje was; zij wilde haar vragen, haar behulpzaam te zijn bij de schikking van het kleine Kerstfeest. De veertienjarige Panlia woonde tegenover Martha, bij eene oude tante, die weduwe was, bij wie zij een stil, eentonig levens leidde. Met het grootste genoegen vernam zij Martha's verzoek; en aanstonds na den eten begaven zich de beide meisjes naar de winkels om allerlei inkoop te doen. Bij de nuttige kleedingstukken, die voor de kinderen gereed lagen, werden nu nog onderscheidene kleinigheden gekozen, als: aardige beeldjes en kinderboekjes, potlooden en griffels, een doosje soldaten en een kleine pop; daarenboven werden versche koekjes en krakelingen en het noodige aantal gekleurde waskaarsjes gekocht. Ondertusschen zorgde Marianne, die natuurlijk mede in het geheim genomen was, voor een aardig kerstboompje, en bakte in huis zachte tarwebroodjes; maar alles geschiedde in stilte, opdat oom Christoffel niets daarvan bemerken zou. Martha zorgde wel hem niet onder de oogen te komen, en zoo had hij niet het minste vermoeden, dat zij niet met de anderen was afgeleid.

Den volgenden dag waren de beide vriendinnen weder vroeg tezamen, in het groote heldere vertrek van oom, dat hij nooit betrad. Marianne had het uitgestoft en netjes in orde gebracht, en nu werd het boompje daarin geplaatst; de frissche geur, die het dennenhout van zich gaf, vervulde spoedig het vertrek en gaf het eene feestelijke bekoorlijkheid. Vol ijver begaven de meisjes zich aan het werk, versierden den boom met glinsterende glaskogeltjes, hingen allerlei suikerwerk en kleine geschenken daaraan, en bevestigden de waskaarsjes op de takken. Daarna werden, rondom tusschen het donkere mos, voor een ieder de geschenken gelegd. Op de voor oom bestemde plaats stond nevens de blauw zijden beurs een schoone rozenstruik, welken Martha met moeite in eene bloemisterij gevonden had. Zij wist hoe oom vroeger die bloemen beminde; nu kon hij zich, temidden van den kouden winter, weder eens daarmede verlustigen. Voor Marianne was een warme halsdoek bestemd, welke Martha voor haar had gebreid, en daarnaast lag een bijbel met groote drukletters, geschikt voor hare oogen.

Recht vroolijk waren de beide meisjes bij haren arbeid gestemd;

gaarne hadden zij daarbij al hare kerstgezangen gezongen, maar zij moesten zoo stil als slechts mogelijk was alles bezorgen om oom, die in het nevenvertrek was, niets te doen merken. 's Middags aten zij tezamen in de keuken bij Marianne, die, ter harer eere, een lek-keren eierkoek, volgens het beste recept, had gereed gemaakt; de oude dienstmaagd kon ter nauwernood eten, door het genot dat het zien van dat jeugdige gezelschap haar gaf, dat bij haar zoo smakelijk at. Ondertusschen zat oom Christoffel in zijn kamertje, aan de gedeekte tafel en schoof mismoedig het eene gerecht na het andere ter zijde, als hij het nauwelijks had geproefd; het smaakte hem niet, hoe zorgvuldig en smakelijk ook alles was toebeleid.

De kortstondige namiddag was voorbijgegaan; de avond viel in; ster na ster werd aan den helderen hemel als ontstoken, totdat eindelijk allen glinsterden en schitterden, zoo ver het oog kon zien. Op de besneeuwde straten liepen de bedrijvige menschen heen en weder; men zag het den meesten aan, dat zij zich spoedden om tehuis te komen, en in menig huis zat een troepje kinderen in het half donkere vertrek, door vreugde en verlangen ongeduldig en ingespannen luisterende naar het geluid der schel, dat hun zou toestaan het geheimzinnig vertrek binnen te gaan.

Oom Christoffel had in den namiddag als eene groote zeldzaamheid eene wandeling gedaan; maar het had hem gehinderd zoovele vroolijke menschen te ontmoeten, en spoedig was hij daarom weder in zijne eenzame woning teruggekeerd, waar hij zich droefgeestig gestemd bij het raam nederzette. Eene vreemde gewaarwording rees in hem op, en zichzelf was hij een raadsel; voorheen was het hem ieder jaar bijna onaangenaam geweest, als de familie boven haar vroolijk Kerstfeest vierde en had hij zich dikwijls zoo ver mogelijk verwijderd gewenscht en nu, nu allen weg zijn en hij dus tevreden kon zijn, was het hem niet naar den zin en overviel hem een soort van onbevredigd verlangen.

Daar werd hij opeens uit zijn gepeins opgewekt door het feestelijk klockengelui. In een plechtig koor klonken die volle tonen, als wilden zij op aarde alle stemmen overheerschen om luide de groote vreugde te verkondigen, die allen volkeren bereid was. Onwillekeurig had oom Christoffel de handen gevouwen en zag verlangend op naar den helderen hemel. Hij dacht niet meer aan de vele treurige Kerstavonden der laatste jaren, die hem door de gedachten aan zijn pleegzoon zoo smartelijk waren, ook niet aan dien avond, toen hij hem als zijn eigen

kind had opgenomen. Veel verder gingen zijne gedachten terug tot aan zijne jeugdige jaren en hij zag zich weder als een vroolijk, gelukkig kind in den kring van ouders, broeders en zusters rondom den kerstboom staan en met heilige vreugde in het hart medezingen. Hij zag het lieve gelaat zijner moeder en meende hare stem te hooren als zij hem zoo aanschouwelijk de schoone kerstgeschiedenis verhaalde. Het klokkengelui hield langzamerhand op en stil en eenzaam werd het weder in het donkere vertrek.

O! blijde Kerstfeesttijd,
O! dag van zaligheid.
De wereld was verloren,
De Christus is geboren.

Zoo klonk het opeens temidden der stilte. Oom Christoffel hoorde vreemd op. Wat was dat? Verbeelding of werkelijkheid? Neen! het was geene verbeelding; duidelijk en verstaanbaar ging het gezang voort:

De Christus is verschenen:
Der wereld ter verzoening;

en verzoenend drongen die liefelijke tonen in het zwaarmoedige hart van den ouden man. Het moesten jeugdige stemmen zijn, die uit de naastgelegen woonkamer werden gehoord. Als in een droom opende hij de deur en bleef verrast en door het heldere licht verblind op den drempel staan.

Rondom een schitterenden kerstboom stond een kring van meisje en jongens van onderscheiden leeftijd geschaard. Het meest nabij de deur ontdekte oom tot zijn niet geringe verbazing zijne nicht Martha, die half beschroomd, half gelukkig glimlachend tot hem opzag.

Aan hare zijde stond een wat grooter meisje, wier vriendelijke trekken den oom ook bekend voorkwamen. De overige kinderen waren hem vreemd; zij schenen tot den armoedigen stand te behooren, maar netjes en zindelijk stonden zij daar in hunne zuivere kleedjes; de gezichten frisch gewasschen en het haar zorgvuldig gekamd. Zij hadden de handen aandachtig gevouwen en hielden de blikken onafgewend op den boom gevestigd, die zich in de schitterende kinderoogen glinsterend afspiegelden. Meer op den achtergrond stond de oude Marianne en zag met eene zalige vreugde nu eens naar haren heer, dan weder naar Martha, terwijl zij van tijd tot tijd zich de tranen uit de oogen wischte. Toen het gezang geëindigd was, nam de oom Martha ter

zijde. „Maar, kindlief! wat moet dit alles beduiden en waarom zijt gij tehuis gebleven en niet met de anderen medegegaan?”

„Omdat ik bij u blijven en met u het Kerstfeest wilde vieren,” hernam Martha een weinig schroomvallig.

„Om mijnentwil hebt gij dat gedaan en hebt gij het genot bij uwe grootouders opgegeven!” riep de oom uit, en zijne stem beefde. „Maar kindlief! ik kan u daarvoor niets in de plaats geven; ik ben een oud, vervelend man, en ik weet niet hoe ik een jong meisje eene kerstvreugde verschaffen zou.”

„Daaraan behoeft gij volstrekt niet te denken,” was het vroolijk antwoord van Martha; „ik ben zoo vergenoegd als maar mogelijk is en mijne grootste vreugde is voor het tegenwoordige, dat onze kleine feestviering u welgevallig is.”

Ondertusschen was Pauline begonnen eenige geschenken van den boom te nemen; Martha ging haar helpen en oom zag toe, hoe de gaven onder de gelukkige kinderen werden verdeeld; voor Elise een jak, voor Leentje een warmen doek, terwijl Frits vol bewondering op het schoone vest in zijn hand staarde, en Heintje en Roosje, de beide kleinsten, hunne warme rokjes jubelend aan hunne oudere broertjes en zusjes toonden. Vervolgens had de uitdeeling plaats der kleinere geschenken, welke Pauline en Martha tezamen in de winkels hadden gekocht, en de kinderen hadden nauwelijks voor alles genoegzame ruimte in de mandjes, die zij hadden medegebracht.

„Had ik nu ook iets, waarmede ik deze kinderen genoeg kon doen,” dacht opeens de oom, terwijl hij alles stilzwijgend aanzag. Daarop ging hij in zijn kamertje, tastte rond in zijne schrijftafel, en toen hij terugkeerde, ging hij stil naar Elise, het oudste der kinderen, en drukte haar een blanken rijksdaalder in de hand. „Breng dat aan uwe moeder,” zeide hij, „opdat zij zich daarvoor een kerstgeschenk koope.” Een glans van vergenoegen vloog over de bleeke wangen van het jonge meisje, en toen zij met een innig dankbaren blik den ouden heer aanzag, drong deze hem als een verwijt in de ziel en eenige inwendige stem zeide hem: Zoolang zijt gij in uwe verbittering en droefgeestigheid onverschillig alle armen en behoeftigen voorbijgegaan, en toch hadt gij gelegenheid en middelen om op veler gelaat zulk een vreugde te doen stralen. Haastig weerde hij den dank van het meisje af en keerde op zijne vorige plaats terug.

Nadat nu de kinderen nog met heldere stemmen eenige liederen hadden gezongen, werden zij op warme koffie onthaald en gingen toen dankbaar en vroolijk naar huis, vol ongeduld om aan moeder hunne geschenken

te toonen. Ook Pauline wenschte een goeden nacht en keerde met het mooie naaikistje, dat zij van hare vriendin gekregen had, opgeruimd naar hare tante terug, wie zij met groote levendigheid verhaalde, welk een gelukkigen dag zij had gehad.

Oom Christoffel en Martha bleven alleen in de verlaten kamer achter. Oom had den bloeienden rozenstruik bewonderd en was daarmede niet weinig ingenomen, en toen hij nu de zoo schoon gewerkte beurs in de hand hield, zeide hij: „Die zal ik gebruiken als een aandenken aan dezen avond, die mij weder voor den geest geroepen heeft, op welk eene wijze ik het meeste nut er van hebben kan.” Daarop legde hij de hand op Martha's schouder en ging met eene bewogen stem voort: „Gij hebt mij heden meer goed gedaan dan gij ooit vermoeden kunt; God zegene u daarvoor.”

Als Martha gelukkig, en na een hartelijk gebed, zich reeds lang ter ruste had begeven, en Marianne zich ook verwijderd had, zat de oude oom nog in zijn kamertje bij de lamp. Hij had den ouden bijbel, door zijnen vader hem medegegeven, toen hij buitenslands was gegaan, van den boekenplank genomen, het stof daarvan afgeveegd en in het Evangelie van Lukas het verhaal van de herders in het veld gelezen, aan wie het eerst de blijde boodschap was gebracht: „Eere zij God in den hooge, vrede op aarde, en in menschen een welbehagen!”

Die woorden drongen hem diep in de ziel. „Ja! vrede op aarde,” herhaalde hij zacht, en zijne gedachten losten zich op in het gebed: „O Heer! die U over de arme aarde hebt ontfermd en gekomen zijt om haar te verlossen en haar een eeuwigen vrede te schenken, kom ook in mijn onrustig, onvergenoegd hart en vervul het met uwen vrede.”

Den volgenden morgen maakte Marianne het ontbijt gereed in de feestelijk versierde woonkamer; zoo iets had zij vroeger minder durven doen; maar sinds gisteren avond had zij daartoe den moed gekregen. Uitlokkend stond de dampende koffie met het versche wittebrood op tafel, en glimlachend begaf Marianne zich naar haren heer om hem tot het ontbijt te noodigen. Dit was geheel tegen de gewoonte van oom; sinds vele jaren had hij altoos in het kleine nevenvertrek zijne spijzen gebruikt; hij wilde eerst niets van deze nieuwe inrichting weten; maar daar kwam hem in de gedachten, dat hij Martha niet alleen mocht laten; zij was nu gelijktijdig zijn goede geest en zijn gast, en wat vroeger niemand op hem vermocht, dat deed hij nu vrijwillig uit een zeker plichtgevoel jegens zijn jeugdijg bezoek. En terwijl hij nu in de vroolijke

woonkamer, tegenover het vriendelijke gezicht van Martha zat, en zich door haar bedienen liet, moest hij het zich wel bekennen, dat in langen tijd geen maaltijd hem zoo goed had gesmaakt. Marianne was ook binnengeroepen en had aan tafel plaats moeten nemen; en het was toch geheel anders in zulk opgeruimd, vreedzaam gezelschap te zijn, dan alleen met zijne sombere gedachten.

Reeds vroeg in den morgen had oom een stil verlangen gevoeld weder eens naar de kerk te gaan; maar de gedachte, zich temidden van zulk eene menigte menschen te moeten begeven, stuitte hem, die zoo menschenschuw geworden was, tegen de borst en dat gevoel kon hij niet zoo spoedig overwinnen. Maar, daar kwam hem voor den geest dat oude dorpskerkje in de nabijheid der stad, waarheen hij zoo dikwerf met zijne moeder was gegaan; dat trok hem het sterkste aan. Bovendien wilde hij gaarne zijn nichtje eenig genot verschaffen, en hij was verzekerd dat zij niets liever deed, dan met hem daarheen rijden.

Met blijdschap nam Martha het voorstel aan en spoedig zaten beiden in den wagen en reden door het witte winterlandschap, dat in de heldere morgenzon zoo heerlijk schitterde en glinsterde.

In de kleine kerk was eene aandachtige gemeente vereenigd. Oom zette zich stil op eene afgelegen plaats en luisterde naar het gezang; daarop volgde het gebed en het bijbellezen en aandachtig hoorde hij naar ieder woord; sinds lang had hij geene Godsdienstoefening bijgewoond. De oude leeraar las het Evangelie van den dag voor en knoopte daaraan vast het woord: „Laat ons Hem liefhebben, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft.” In de ziel van oom liet het zich nu eens beschuldigend hooren, dan weder vertroostend en dan bemoedigend, als de laatste helft van zijn leven zich voor zijnen geest vertegenwoordigde. Jaren lang had hij daarheen geleefd zonder liefde voor God en menschen in verbittering en afzondering, en hij had zijn talent begraven alsof hij niets te verantwoorden had. Hij had een afkeer van de menschen en van het leven gekregen om den wil van dien eenen, die zijn vrouwen zoo smartelijk had teleurgesteld, en dientengevolge had hij overal niets dan zelfzucht, ongerechtigheid en ondankbaarheid gezien. En het is ook niet te ontkennen, zoo ging hij bij zijne stille zelfbeproeving voort, overal waar de menschen hunnen eigen weg gaan, daar heerschen zelfzucht en wantrouwen bij al den uitwendigen glans, die het zoo vaak verbergt; maar waar de liefde van Christus wortelen schiet en in het hart woont, daar is bij alle zwakheid toch een nieuw leven aangevangen en waar dit leven wast en toeneemt, daar wassen en nemen

ook weder in dezelfde verhouding vertrouwen en hartelijke liefde toe. En vol liefde en vertrouwen zag oom Christoffel heen naar het kinderlijk gelaat van zijne nicht, die zoo aandachtig de woorden van den leeraar volgde; in haar jeugdig gemoed was die liefde reeds machtig geworden en had zijn hart vermeersterd, en een stille zegenbede bewoog de lippen van den ouden man.

De feestdagen waren voorbij en de ouders en broeders en zusters werden weder terug verwacht. De grootouders hadden hen gaarne nog langer bij zich gehouden, maar de moeder had een te sterk verlangen naar haar kind, bij 't welk hare gedachten bestendig hadden verkeerd. Was de tijd haar recht eenzaam en treurig voorbijgegaan of had zij iets op oom kunnen uitwerken en ook eenig genot gehad? Zoo vraagden zij elkander, terwijl de spoortrein hem vlug huiswaarts voerde, en een ieder was verlangend daarvan iets te hooren.

Hoe groot was echter hunne verbazing, als zij, aan het station gekomen, naast Martha, die hun tegemoet snelde, oom ontdekten, die hun vriendelijk toeknikte. Zulk eene verandering hadden zij waarlijk niet verwacht en als een lichtstraal kwam het bij hen op, dat Martha nog schooner Kerstfeest had gevierd dan zij. „Het komt mij voor, dat gij niet te beklagen zijt,” zeide de vader toen hij dat helder stralend gelaat van zijn dochttertje aanschouwde.

„O neen, voorzeker niet, vader,” hernam Martha, „het was een recht goede tijd en nu zal het eerst nog veel beter worden, nu gij allen weder terug zijt.”

Oom Christoffel schudde een ieder de hand en zeide bewogen tot Martha's ouders: „Wanneer gij het nog eens met den ouden knorrigen man wilt beproeven en geduld met hem hebben, zoo zullen wij het met elkander beter hebben.”

En zoo geschiedde het ook. Toen oom zich steeds meer als een lid der familie betoonde en langzamerhand ook een verderen vriendenkring toebehoorde, toen zijne stille bekenden vermeerderden onder de beproefden en noodlijdenden van allerlei aard, die hij opzocht met werkdadige liefde, toen de vrede in zijn binnenste zich ook naar buiten mededeelde en overging op zijne omgeving, toen openbaarde zich eerst in zijn volle kracht de zegen van Martha's Kerstfeest en werd deze haar een bron van vreugde voor geheel haar leven.
